

საზღვაო პორტების სტივიდორული სამსახურის ინვესტირების პერსპექტივი ივები საქართველოში

DOI - 10.36962/ecs105/3/2022-243

იასონ ამანათაშვილი,
ფიზ/მათ. მეცნ. დოქტორი,
თსუ, კონსულტანტი,
i.amanatashvili@gtu.ge

მურმან ბლიაძე, ემდ, სტუ პროფესორი
ნანა ელაშვილი. ემდ, აუდიტორი
ლაშა შარაშიძე, სტუ, დოქტორანტი,

რეზიუმე

სტივიდორული მომსახურების საერთაშორისო ბაზარი წარმოადგენს ეროვნული საზღვაო სავაჭრო პორტების ერთობლიობას, რომლებიც ემსახურებიან ტვირთების გადაზიდვას საერთაშორისო ვაჭრობის ფარგლებში და აქტიურად კონკურირებენ ერთმანეთში.

მოცემული სტატიის მიზანს წარმოადგენს ეკონომიკური საფუძვლების და პრაქტიკული რეკომენდაციების შემუშავება სტივიდორული საქმიანობის განვითარების, მართვის და რეგულირების სფეროში, რომელიც დაფუძნებულია საინვესტიციო პროცესების მართვის თანამედროვე მეთოდებზე.

განხილულია საზღვაო პორტების ეკონომიკური პოტენციალის გამოყენების, განსაზღვრის და ანალიზის ოპტიმიზაციის საკითხები და ოპტიმიზაციის კრიტერიუმების ამორჩევის პრობლემა. განსაზღვრულია საზღვაო პორტების სტრატეგიის შემუშავების თეორიული საფუძვლები და პრაქტიკული რეკომენდაციები,

საკვანძო სიტყვები: საზღვაო პორტები, სტივიდორული მომსახურება, სტრატეგიული მენეჯმენტი, კონკურენტუნარიანობა.

ქირითადი ტექსტი

საზღვაო პორტების მდგრადი განვითარება, რომლებიც აკავშირებენ საქართველოს საგზაო სატრანსპორტო კომპლექსს მსოფლიო სატრანსპორტო ლოგისტიკურ სისტემასთან, წარმოადგენს აუცილებელ პირობას მულტიმოდალური გადაზიდვების და ტვირთების მიწოდების სერვისის განვითარების და ხარისხის გაუმჯობესებისათვის. ამ მიზნისათვის აუცილებელია კაპიტალური დაბანდების დაგეგმვის რაციონალური მოდელის შემუშავება სტივიდორული საქმიანობის მეურნეობის განვითარების, სპეციალიზაციის და წარმოების განთავსების ამოცანების გადასაწყვეტად.

მოცემული სტატიის მიზანს წარმოადგენს ეკონომიკური საფუძვლების და პრაქტიკული რეკომენდაციების შემუშავება სტივიდორული საქმიანობის განვითარების მართვის და რეგულირების სფეროში, რომელიც დაფუძვნებულია საინვესტიციო პროცესების მართვის თანამედროვე მეთოდებზე.

სტივიდორული მომსახურების საერთაშორისო ბაზარი წარმოადგენს ეროვნული საზღვაო სავაჭრო პორტების ერთობლიობას, რომლებიც ემსახურებიან ტვირთების გადაზიდვას საერთაშორისო ვაჭრობის ფარგლებში და აქტიურად კონკურირებენ ერთმანეთში. საპორტო ოპერატორების კონკურენტუნარიანობის და ეფექტურობის გაზრდის გათვალისწინებით ჩართული უნდა იყოს სახელმწიფო და კერძო პარტნიორობის მექანიზმი, უზრუნველყოფილი უნდა იყოს საზღვაო პორტების ტექნოლოგიური განვითარება საუკეთესო მსოფლიო სტანდარტების შესაბამისად. ამ მხრივ, საზღვაო გადაზიდვების ორგანიზებისთვის აუცილებელი და მნიშვნელოვანია საქართველოში სტივიდორული საქმიანობის ინვესტირების პროცესის განვითარება და ხელშეწყობა.[1,2].

განსახილველი საკითხების აქტუალობის კვლევისას, ავტორების მიერ განიხილება საკითხი საზღვაო სატრანსპორტო კომპლექსის ეფექტიანობის და ამალღების შესახებ, კერძოდ, საკითხი საზღვაო ინდუსტრიის საწარმოების განვითარების ეფექტიანობის და კონკურენტუნარიანობის მაჩვენებლების

ფორმირების შესახებ, აგრეთვე, მომსახურების ხარისხის მართვის, ფასნარმოქმნის ეფორმირების და სხვ.[3]. დიდი ყურადღება ეთმობა საზღვაო პორტების ეკონომიკური პოტენციალის გამოყენების, განსაზღვრის და ანალიზის ოპტიმიზაციის საკითხებს და ოპტიმიზაციის კრიტერიუმების ამორჩევის პრობლემას. შემოთავაზებულია განსახილველად ეკონომიკური პოტენციალი, როგორც სამომხმარებლო ღირებულება, რომელიც იზომება იმ პორტების საერთო შემოსავლით, რომლებიც დასაქმებული არიან ტვირთების მიწოდებით გამომგზავნიდან მიმღებამდე. ნაშრომში განხილულია საზღვაო პორტის სტრატეგიის შემუშავების თორიული საფუძვლები და პრაქტიკული რეკომენდაციები, კარგად გათვლილი სასარგებლო გარდაქმნების განსახორციელებლად სანავსადგურო სფეროში. პრაქტიკული რეკომენდაციები დაკავშირებულია საზღვაო პორტის გარემოს შიდა და გარე ანალიზთან, პორტის მისიის და მიზნების დადგენასთან, საბაზო და ფუნქციონალური სტრატეგიების შემუშავებასთან, სტრატეგიული დაგეგმარების სისტემის ფორმირებასთან[4,5].

საზღვაო ნავსადგურების კონკურენტუნარიანობის უზრუნველსაყოფად, მიდგომების სახით, შემოთავაზებულია გამოიყოს პროცესიული, მარკეტინგული და კლასტერული მიდგომები, რომლებიც ითვალისწინებენ საზღვაო ნავსადგურების ფუნქციონირების სპეციფიკას. კლასტერული მიდგომა, მეცნიერთა აზრით, ყველაზე ეფექტურია რეგიონის საზღვაო ნავსადგურის კონკურენტუნარიანობის უზრუნველსაყოფად, რადგან ის საშუალებას გვაძლევს შევქმნათ სტრუქტურა, რომელშიც ყველა მონაწილე მიიღებს დამატებით კონკურენტულ უპირატესობას [6].

ძირითადად, საპორტო საქმიანობის საინვესტიციო განვითარების მიმართულებებად ითვლება:

- საქართველოს საზღვაო პორტების განვითარების სტრატეგიის სრულყოფა. საპორტო ოპერატორების კონკურენტუნარიანობის და ეფექტურობის გაზრდა. სახელმწიფო-კერძო პარტნიორობის მექანიზმების ლიბერალიზაცია და გამოყენება;

ყველა მონაწილისათვის თანაბარი და კონკურენტული პირობების შექმნა სამეურნეო საქმიანობის განხორციელებისათვის; დამატებითი ტვირთების მოზიდვა სერვისების დონის, ეკონომიური და ტექნოლოგიური მიმზიდველობის გაზრდის გზით, ასევე ტვირთბრუნვის პროგნოზული რეზულტატებზე დაყრდნობით;

- სატვირთო სამუშაოების თანამედროვე პროცედურების და ტექნოლოგიების დანერგვა. მომსახურების განევა მცურავი საშუალებებისათვის, საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისად; საზღვაო პორტების და საზღვაო მარშრუტების ინფრასტრუქტურის, ჰიდროტექნიკური და სანაპირო ნაგებობების განვითარების დაჩქარება. ნორმატიულ-ტექნიკური ბაზების გაუმჯობესება და სრულყოფა; ხელსაყრელი საინვესტიციო პირობების შექმნა საზღვაო პორტების განვითარების და საინვესტიციო პროექტების რეალიზაციისათვის; პორტის ტერიტორიაზე მდებარე ქონების და მიწის ნაკვეთების გადაცემის პროცედურების გამარტივება კონცესიით;

- საზღვაო პორტების გამტარუნარიანობის გაზრდა, საპორტო ფომალური და ტექნოლოგიური პროცედურების გამარტივების გზით. ხომალდების დაყოვნების დროის შემცირება. ხომალდების რადიოლოგიური კონტროლის სრულყოფა; ძირითადი სანარმოო საშუალებების განვითარება და ტექნოლოგიური გადაიარაღება. სანავიგაციო უზრუნველყოფის საშუალებები. ელექტრო და რადიონავიგაციური მოწყობილობები; გარემოზე მავნე ზემოქმედების ფაქტორების შემცირება;

- საზღვაო პორტებში საკონტინერო ტერმინალების განვითარება და მოდერნიზაცია გლობალურ კონტექსტში. ტრანსპორტის კონტინერიზაციის ტენდენციების განვითარება, სატრანსპორტო კავშირების გაფართოება ევროპის და აზიის ქვეყნებთან, პორტებში კონტინერების განბაჟების გამარტივება, და მოყვანა საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისობაში;

- საქართველოს პორტებში ტვირთების მოზიდვის პროგრამის შემუშავება მათი სატვირთო ბაზის პრობლემის გათვალისწინებით და არსებული სიმძლავრეების სრული გამოყენება;

ეკონომიკური კონკურენციის განვითარება საპორტო მომსახურების ბაზარზე. ახალი გადამტვირთავი კომპლექსების მშენებლობა.

დასკვნა

საზღვაო ნავსადგურების კონკურენტუნარიანობის უზრუნველსაყოფად მიდგომების სახით შემოთავაზებულია გამოიყოს პროცესიული, მარკეტინგული და კლასტერული მიდგომები, რომლებიც ითვალისწინებენ საზღვაო ნავსადგურის ფუნქციონირების სპეციფიკას. კლასტერული მიდგომა, მეცნიერთა აზრით, ყველაზე ეფექტურია რეგიონის საზღვაო ნავსადგურის კონკურენტუნარიანობის უზრუნველსაყოფად, რადგან ის საშუალებას გვაძლევს შევქმნათ სტრუქტურა, რომელშიც ყველა მონაწილე მიიღებს დამატებით კონკურენტულ უპირატესობას მასშტაბის და სინერჯის ეფექტების კომბინირებული გავლენით.

დასახული მიზნების მისაღწევად აუცილებელია კაპიტალდაბანდებების რაციონალური დაგეგმვა საქართველოს საზღვაო პორტებში სტივიდორული საქმიანობის განვითარების, სპეციალიზაციის და წარმოების განთავსების ამოცანების შესასრულებლად.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. აბაშიძე ზ., ბახტაძე მ., ჯანელიძე ო. “საქართველო და ქართველები”, თბილისი, 2013.
2. Ю. Ю. Крук, Моделирование инвестиционного процесса развития стивидорной деятельности в Украине. Журнал “Эффективная экономика”, №7, 2018.
3. Жихарева В.В., Дубовик Н.В., Наврозова Ю.О.]. Підвищення ефективності діяльності та конкурентоспроможності підприємств морегоподарського комплексу України: Монографія 2016.
4. Курлянд А.М., Постан М.Я., Савельева И.В. Анализ современных тенденций развития портов в системе смешанных перевозок. 4(45). – С.7–23, 2013.

5. Степанов О.Н. Стратегическое управление развитием морского порта: монография.- Одесса:Астропринт, 2005.-323 с.

6. Бережной А.В., методология формирования инструментарий реализации. Менеджмент инновации, №2. 2014, <http://mmi.fem.sumdu.edu.ua/>.

REFERENCES:

1. Abashidze Z., Bakhtadze M., Janelidze O., “Georgia and Georgians”, Tbilisi, 2013.

2. J. J. Kruk, Modeling of investment process of development of stevedoring activity in Ukraine. Journal “Effective Economy”, №2, 2018.

3. Zhykharieva, V.V. Dubovyk, N.V. and Navrozova, Yu.O., Increasing the efficiency and competitiveness of the enterprises of the Ukrainian seagoing complex, 2016.

4. Kurljand, A.M., Postan, M.Ja, and Savel’eva, I.V. (2013), “Analysis of current trends in the development of ports in the mixed transport system”, vol. 4(45), pp.7–23. 2013.

5. Stepanov O.N. Strategic management of seaport development: monograph.-Odessa: Astroprint, 2005.-323 p.

6. A.V. Bereznoi, The organizational and economic mechanism of competitiveness of the seaport region: methodology of formation and tools of realization. №2 , 2014.

THE INVESTING PERSPECTIVES IN STEVEDORING SERVICES OF THE SEAPORTS IN GEORGIA

Iason Amanatashvili,

PhD, TSU, Consultant

i.amanatashvili@gtu.ge

Murman Bliadze, PhD, GTU, Professor

Nana Elashvili, PhD, Auditor

Lasha Shervashidze, GTU, Doctorant

RESUME

The international market of stevedoring services is a combination of national sea trading ports that serve the transportation of goods in the framework of international trade that actively compete with each other.

The purpose of this work is to develop the economic foundations and practical recommendations for regulating the development of stevedoring activities based on modern investment process management methods. It also considers the optimization of the definition and analysis of the use of economic potential of seaports and the problem of choosing optimization criteria at different stages of the algorithm problem solving. The analysis of the competitiveness of ports requires describing the economic potential in terms of resource and organizational and managerial capabilities. Furthermore, there is discussed the theoretical foundations and practical recommendations for developing a seaport development strategy for viable and well-calculated transformations in the port sector. The practical recommendations are related to external and internal analysis of the seaport environment, development of the mission and goals of the seaport, development of basic and functional strategies, formation of a strategic planning system.

Keywords: Seaports, Stevedoring services, Strategic management, Competitiveness.